

Nr 148.

Av herr **Lundén**, om viss ändring i gällande föreskrifter om rätt för kommuner å landet att upptaga lån.

Bestämmelserna om kommuns fria lånerätt äro icke alldeles lika lydande i lagarna om kommunalstyrelse på landet och i stad. I den sistnämndas 74 § lyder stadgandet om undantag från plikten att underställa Konungen beslut om upptagande av lån sålunda: »dock att underställning icke erfordras i fråga om beslut att upptaga lån, där ej i följd av beslutet sammanlagda beloppet av stadens utan underställning skedda upplåning överstiger skillnaden mellan, å ena sidan, ett belopp motsvarande tio gånger antalet av de skattekronor och skatteören, varefter kommunalutskylder skolat utgöras för sistförflutna året, och, å andra sidan, den summa, som för nämnda år beslutits skola i staden anskaffas genom uttaxering: skolande i sistnämnda summa icke inräknas de belopp, som avse folkskoleväsendet.» Motsvarande stadgande i kommunallagen för landet finns i 79 § och lyder på samma sätt, dock med det undantaget, att den sista meningen, »skolande i sistnämnda summa icke inräknas de belopp, som avse folkskoleväsendet,» där saknas. Denna olikhet innebär att, då på landet folkskoleväsendet överflyttas till den borgerliga kommunen och i följd därav dess uttaxerade summa stiger, minskas i och med detsamma kommunens fria lånerätt, medan så icke är fallet i städerna.

Det förefaller, som om något bärande skäl för att behandla lands- och stadskommun olika i detta stycke icke föreligger. Vad som gäller för stads-kommun synes också böra gälla för landskommun. Det kan inte heller vara motiverat att straffa en landskommun, som har minde än 1,500 invånare men ändock vill införa kommunalfullmäktige, med en inskränkning i dess fria lånerätt, om den besluter sig för fullmäktigsystemet. Snarare bör ett överförande av beslutanderätten till fullmäktige i många fall uppmuntras. Det representativa systemet innebär nämligen, såsom allmänt erkännes, ökade garantier för en försiktig och planmässig hushållning i kommunerna.

Vid kommunallagsreformen 1930 synes icke detta spörsmål ha uppmärksamats. Den kommitté, som år 1922 avgav betänkande med förslag till lag om församlingsstyrelse samt till bestämmelser om folkskoleärendenas överflyttning från den kyrkliga till den borgerliga kommunen, hade dock framhållit, att samma bestämmelse, som i förevarande avseende gällde för städerna, borde införas i förordningen om kommunalstyrelse på landet. »Genom folkskolebudgetens överflyttning till den borgerliga kommunen», heter det i kommitténs betänkande, »ökas nämligen det årliga behovet av uttaxering och på detta sätt minskas marginalen för den fria lånerätten. För dennas bibehållande i hittillsvarande utsträckning erfordras alltså, att vid beräkning

av den summa, som beslutits skola i kommunen anskaffas genom uttaxering, uteslutas de belopp, som avse folkskoleväsendet och därmed sammanhängande angelägenheter». Den ståndpunkten synes fullt konsekvent och riktig.

Det var som bekant vid 1910 års riksdag, som de nu gällande principerna angående kommunernas fria lånerätt fastslogos. Man erinrade sig därvid i riksdagen, att möjlighet hade öppnats för stad genom lag 25 juni 1909 om folkskoleväsendet i vissa städer att få folkskoleväsendet överflyttat från den kyrkliga till den borgerliga kommunen. Man ville då inte motverka en sådan utveckling genom att inskränka den fria lånerätten för de städer, somingo en sådan överflyttning genomförd, medan de andra finge behålla sin fria lånerätt i dittillsvarande omfattning. Konstitutionsutskottet framhöll, att en dylik olikhet i begränsningen av skilda kommuners fria lånerätt innebure en avsevärd olägenhet. Det kunde nämligen enligt utskottets uppfattning icke anses önskvärt, att omfånget av städernas fria lånerätt gjordes beroende av, huruvida folkskoleväsendet var lagt under den borgerliga eller den kyrkliga kommunens beslutanderätt. »För att i fråga om den fria lånerättens omfång åstadkomma full likställighet mellan samtliga kommuner» hemställde därför konstitutionsutskottets majoritet, att beträffande städerna i lagen insattes ett stadgande, att de belopp, som avsåge folkskoleväsendet, icke skulle tas i betraktande vid beräkningen av stadskommuns fria lånerätt. Och riksdagen godkände utskottets mening. Det är sannolikt, att, om år 1910 en möjlighet förefunnits även för landskommun att få folkskoleväsendet överflyttat från församlingen till den borgerliga kommunen, samma stadgande blivit infogat även i kommunalförordningen för landet.

Här synes föreligga ett förbiseende av lagstiftarna vid genomförandet av 1930 års kommunallagsreform. Då inga skäl tala för olika behandling av lands- och stadskommuner i ifrågavarande avseende, får jag härmed hemställa,

att i 79 § b) lagen om kommunalstyrelse på landet efter orden »anskaffas genom uttaxering» tillägges: »skolande i sistnämnda summa icke inräknas de belopp, som avse folkskoleväsendet».

Stockholm den 22 januari 1932.

A. W. Lundén.